

Enquêtes over 'MZ en jongeren'

1. Inleiding

De Commissie Bevordering Medezeggenschap (CBM) heeft eind augustus 2019 twee enquêtes uitgezet, een onder jongeren en een onder OR'en en personeelsvertegenwoordigingen (PvT's). De onder jongeren uitgezette enquête is te vinden via deze link:

<http://tiny.cc/medezeggenschap>

De onder ondernemingsraden uitgezette enquête is te vinden via deze link: klik [hier](#).

2. Doel

De CBM heeft deze enquêtes verspreid in het kader van het speerpunt '*Jong(eren) denken en doen in medezeggenschap*'.

Doel van deze enquêtes onder jongeren en onder OR'en is het verkrijgen van zicht op de uitgangssituatie betreffende jongeren en medezeggenschap ('nulmeting'). Verder wordt in de enquêtes gevraagd naar motieven van jongeren om al dan niet betrokken te zijn/worden bij medezeggenschap.

De enquêtes kunnen worden herhaald in het eerste kwartaal van 2021 ('eindmeting').

3. Opzet

In de enquêtes voor beide doelgroepen zijn nagenoeg dezelfde vragen en antwoordmogelijkheden opgenomen. Deze zijn geformuleerd op basis van de door het secretariaat eerder gevoerde gesprekken met jongeren(organisaties): o.a. SER Jongerenplatform, MZ Lab, FNV en HEMA.

Dat het vergelijkbare enquêtes zijn maakt het mogelijk om de reacties vanuit beide perspectieven naast elkaar te leggen en mogelijke overeenkomsten en tegenstellingen te vinden. De indicatieve (niet representatieve) resultaten kunnen de CBM helpen bij het verhelpen of verkleinen van 'het gat' tussen de beleving van jongeren en OR'en.

4. Verspreiding enquête

De enquête onder jongeren is vanaf eind augustus 2019 op diverse wijzen verspreid. Aan de organisaties betrokken bij het SER Jongerenplatform is verzocht om de enquête te delen met hun leden en netwerk, o.a. via nieuwsbrieven. Daarnaast zijn de medewerkers van JongSER gevraagd de enquête te delen in hun netwerk, is het bericht gedeeld op de socials van de SER en is de enquête gedeeld met de deelnemers aan de Expertbijeenkomst MZ en jongeren op 4 oktober jl.

De enquête onder OR'en is eind augustus 2019 verspreid via het 'SER-bestand' met e-mailadressen van organisaties en/of OR'en (geactualiseerd KvK-bestand). Dit bestand bevat zo'n 11.000 e-mailadressen.

5. Resultaten

Hierna worden de enquêteresultaten weergegeven. In paragraaf 5.1 zijn de resultaten beschreven van de enquête die naar jongeren is gestuurd, en in paragraaf 5.2 de resultaten van de enquête onder OR'en en PVT's. In paragraaf 5.3 worden de resultaten van beide enquêtes vergeleken en zijn opvallende resultaten op een rij gezet.

5.1 Resultaten enquête onder jongeren

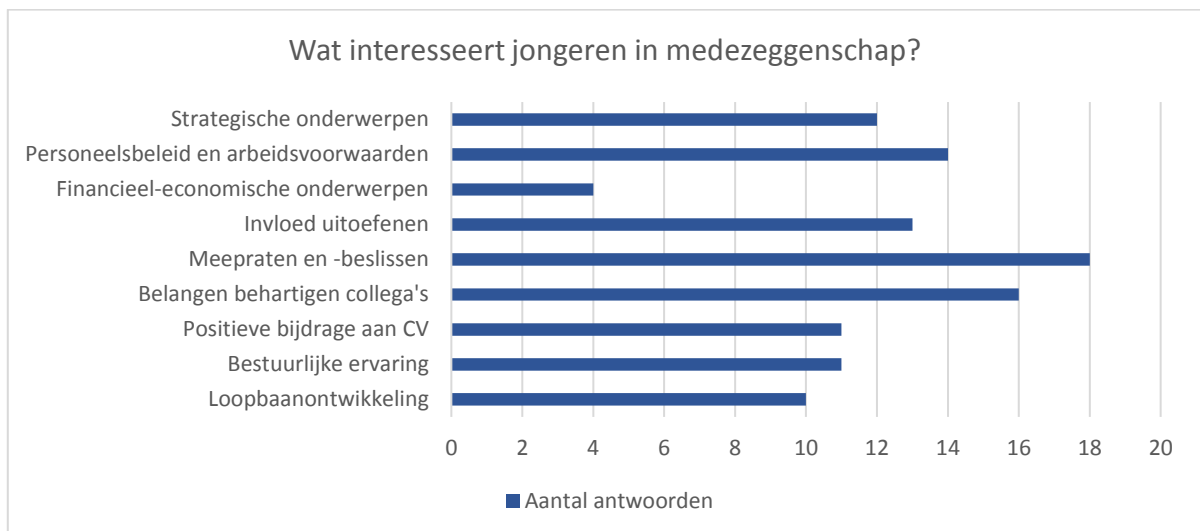
De enquête is ingevuld door (slechts) 39 jongeren in de leeftijd van 19 tot en met 35 jaar. Hun werkervaring varieert van 2 tot en met 18 jaar. De jongeren zijn werkzaam in organisaties die variëren in grootte van 7 tot 100.000 werknemers.

Zestien jongeren geven aan deel te nemen aan medezeggenschap, o.m. in een ondernemingsraad (OR) of personeelsvertegenwoordiging (PVT). Vijftien jongeren geven aan niet deel te nemen aan medezeggenschap, waarvan vijf jongeren aangeven wel betrokken te willen worden bij medezeggenschap.

Bewegredenen jongeren voor interesse in medezeggenschap

Aan jongeren die betrokken (willen) zijn bij medezeggenschap is de vraag gesteld 'Wat interesseert jou in medezeggenschap?' In de antwoordmogelijkheden waren een aantal antwoorden opgenomen die jongeren konden selecteren. Daarnaast was er ruimte voor eigen antwoorden. Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk.

In Figuur 1 is een overzicht weergegeven van de antwoorden die jongeren hebben ingevuld op de vooraf gegeven antwoordmogelijkheden en hoe vaak deze zijn gegeven.

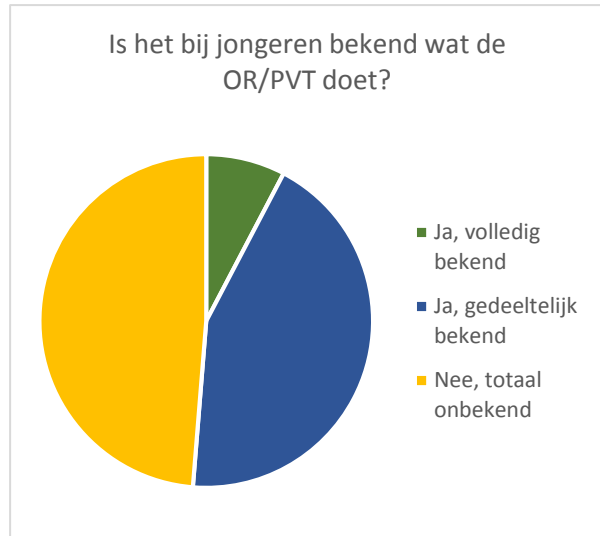
Figuur 1. Antwoorden interesses van jongeren in medezeggenschap

Jongeren die betrokken (willen) zijn bij medezeggenschap geven aan dat zij geïnteresseerd zijn in meepraten en meebeslissen, het behartigen van belangen van collega's en het uitoefenen van invloed. Hun interesse voor medezeggenschap richt zich op onderwerpen als personeelsbeleid en arbeidsvoorwaarden en strategische onderwerpen en in veel mindere mate op financieel-economische onderwerpen. Circa de helft van deze jongeren geeft aan dat bestuurlijke ervaring, een positieve bijdrage aan hun cv en loopbaanontwikkeling redenen zijn om deel te nemen aan medezeggenschap.

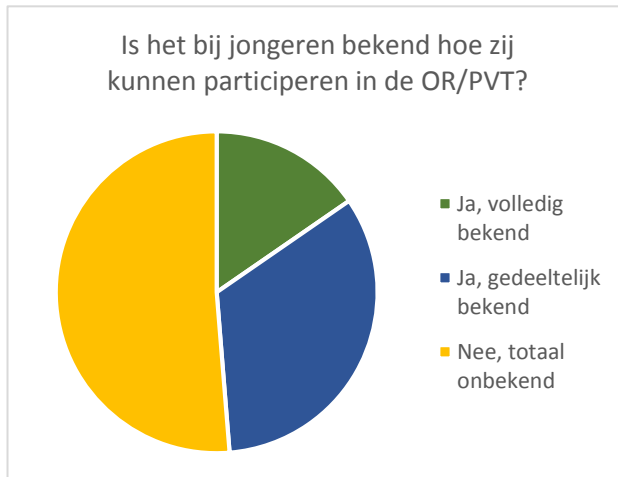
Bekendheid OR/PVT bij jongeren

Aan jongeren zijn twee vragen gesteld over de bekendheid van OR'en/PVT's: of voor hen bekend is wat zij doen en of voor jongeren bekend is hoe zij kunnen participeren in deze gremia.

Eerst is de vraag 'Weten jongeren volgens jou wat de OR/PVT doet?' gesteld (Figuur 2). Drie personen geven aan dat bij jongeren volledig bekend is wat een OR/PVT doet en zeventien personen dat dit slechts gedeeltelijk bekend is bij jongeren. Negentien personen geven aan dat het bij jongeren volledig onbekend is wat een OR/PVT doet.

Figuur 2. Antwoorden bekendheid OR/PVT

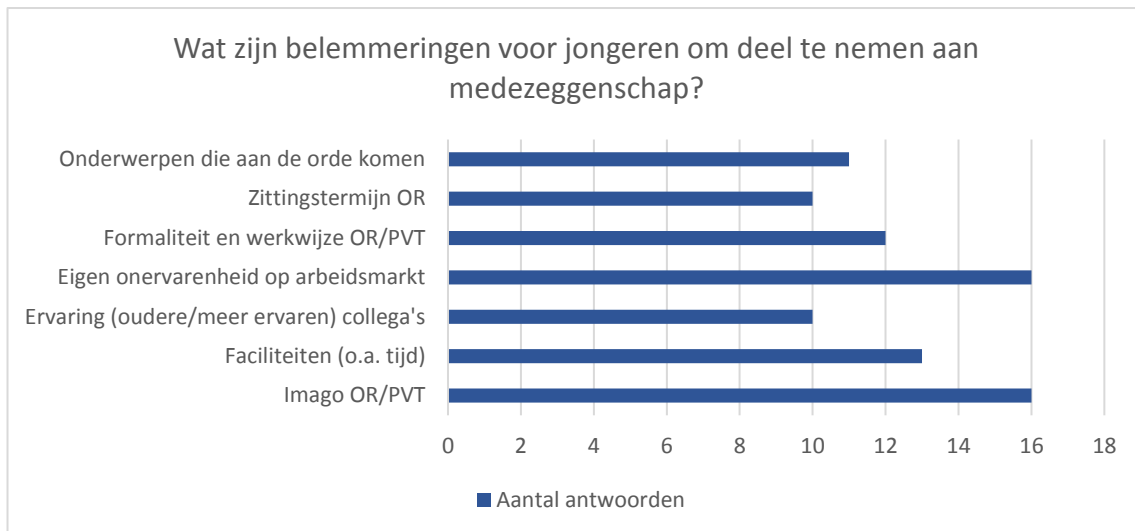
Daarna is de vraag 'Weten jongeren volgens jou hoe je kunt participeren in medezeggenschap?' gesteld (Figuur 3). Op deze vraag geven zes jongeren aan dat bij jongeren volledig bekend is hoe zij kunnen participeren en dertien jongeren dat dit slechts gedeeltelijk bekend is. Twintig jongeren geven aan dat het bij jongeren volledig onbekend is hoe zij kunnen participeren in medezeggenschap.

Figuur 3. Antwoorden participeren in medezeggenschap

Belemmeringen voor deelname aan medezeggenschap bij jongeren

Om een indicatie te krijgen van wat jongeren belemmert om deel te nemen aan medezeggenschap is de vraag 'Wat zijn volgens jou eventuele belemmeringen voor jongeren om deel te nemen aan medezeggenschap?' gesteld. Bij deze vraag waren een aantal antwoordmogelijkheden gegeven. Daarnaast konden ook andere antwoorden worden gegeven. Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk.

Figuur 4 geeft een overzicht van de vooraf gegeven antwoordmogelijkheden en hoe vaak deze door jongeren als antwoord zijn gegeven.

Figuur 4. Antwoorden belemmeringen deelname medezeggenschap

Belemmeringen om deel te nemen aan medezeggenschap zijn volgens de jongeren de eigen onervarenheid op de arbeidsmarkt en het imago dat de OR/PVT heeft. Daarnaast worden vaak faciliteiten (o.a. tijd), de werkwijze en formaliteit van de OR, de onderwerpen die aan de orde komen en de visie en mening van oudere/meer ervaren collega's op jongeren genoemd als belemmeringen¹. Als laatste worden de ervaring van (oudere/meer ervaren) collega's in de OR/PVT en de zittingstermijn genoemd als een belemmering.

De jongeren die aangeven de eigen onervarenheid op de arbeidsmarkt als belemmering voor het deelnemen aan medezeggenschap te zien, variëren in werkervaring tussen twee en achttien jaar. De helft van het aantal jongeren die dit als belemmering ziet, heeft vijf of minder jaren werkervaring. Andere belemmeringen die door deze groep jongeren relatief vaak worden genoemd zijn de zittingstermijn van de OR, de formaliteit en werkwijze OR en het imago van de OR/PVT.

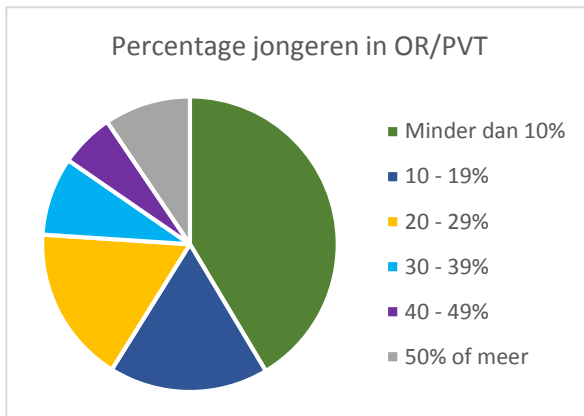
Wat is er nodig volgens de jongeren?

Om meer jongeren te betrekken bij medezeggenschap is het volgens de jongeren nodig om meer bekendheid te geven aan de OR/PVT en deze meer te promoten. Dit geven zij als belangrijkste punt aan. Daarbij dient ook de boodschap te worden gebracht wat dit voor jongeren oplevert en waarom medezeggenschap belangrijk is (ook voor de organisatie). Een ander punt dat wordt genoemd is dat organisaties en OR'en dienen te verjongen, ook op de onderwerpen en thema's waar de OR op focust.

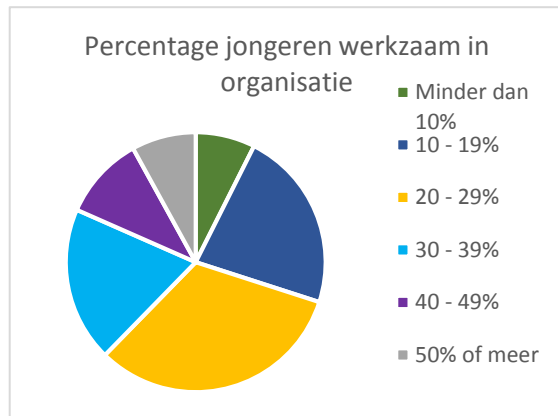
¹ Dit laatste antwoord is door enkele jongeren gegeven naast de al geformuleerde antwoordmogelijkheden. Teneur van die antwoorden lijkt te zijn dat jongeren zich door de opstelling van de ouderen 'niet welkom' en serieus genomen voelen.

5.2 Resultaten enquête onder ondernemingsraden

De respons op de enquête is 336, waarvan 319 OR'en en 17 PVT's. Deze OR'en en PVT's bevinden zich in organisaties tussen de 12 en 6.800 werknemers. De meeste OR'en en PVT's (138) geven aan dat het percentage jongeren dat zitting heeft in de OR of PVT minder dan 10% is. Dit terwijl de meeste OR'en/PVT's (109) aangeven dat het percentage jongeren tussen de 20% en 29% bedraagt van het totale aantal medewerkers dat werkzaam is in de organisatie.

Figuur 5. Percentage jongeren in OR/PVT

Figuur 6. Percentage jongeren werkzaam in organisatie

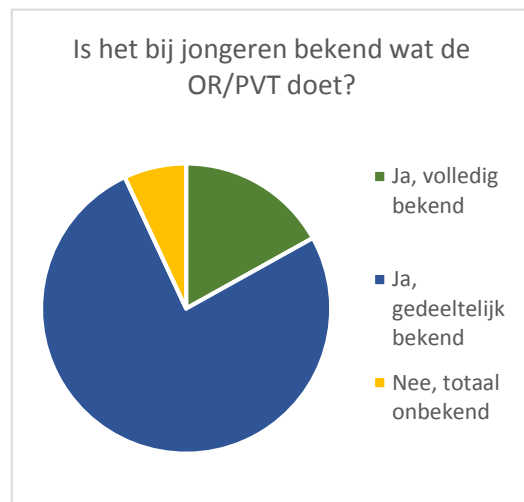
De totaaloverzichten van het percentage jongeren in de OR/PVT en het percentage jongeren werkzaam in de organisatie zijn te vinden in Figuur 5 en 6.

Bekendheid OR/PVT bij jongeren

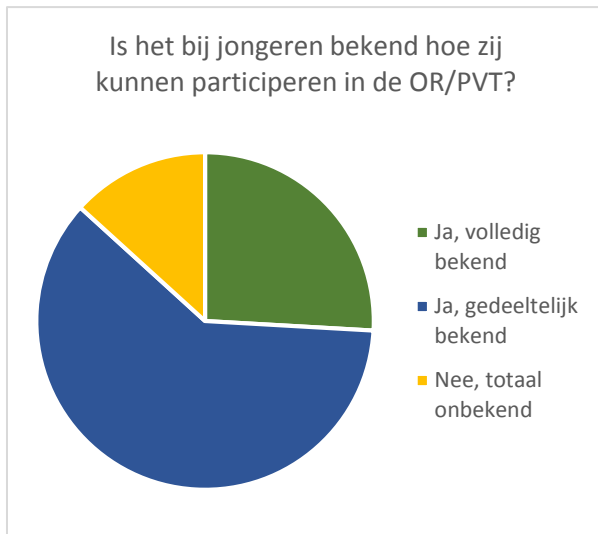
Aan de OR'en/PVT's zijn twee vragen gesteld over de bekendheid van OR'en/PVT's bij jongeren: of volgens hen bij jongeren bekend is wat zij doen en of het volgens hen voor jongeren bekend is hoe zij kunnen participeren in deze gremia. Daarna is een derde vraag gesteld om te achterhalen wat OR'en/PVT's doen om jongeren te betrekken.

Eerst is de vraag 'Is volgens jullie bekend bij jongeren wat de OR/PVT doet?' gesteld (Figuur 7).

56 OR'en/PVT's geven aan dat bij jongeren volledig bekend is wat een OR/PVT doet en 252 OR'en/PVT's dat dit slechts gedeeltelijk bekend is bij jongeren. 23 OR'en/PVT's geven aan dat het bij jongeren volledig onbekend is wat een OR/PVT doet.

Figuur 7. Antwoorden bekendheid OR/PVT

Daarna is de vraag 'Weten jongeren volgens jullie hoe zij kunnen participeren in medezeggenschap?' gesteld (Figuur 8). Op deze vraag geven 86 OR'en/PVT's aan dat bij jongeren volledig bekend is hoe zij kunnen participeren en 202 OR'en/PVT's dat dit slechts gedeeltelijk bekend is bij jongeren. 44 OR'en/PVT's geven aan dat het bij jongeren volledig onbekend is hoe zij kunnen participeren in medezeggenschap.

Figuur 8. Antwoorden participeren in medezeggenschap

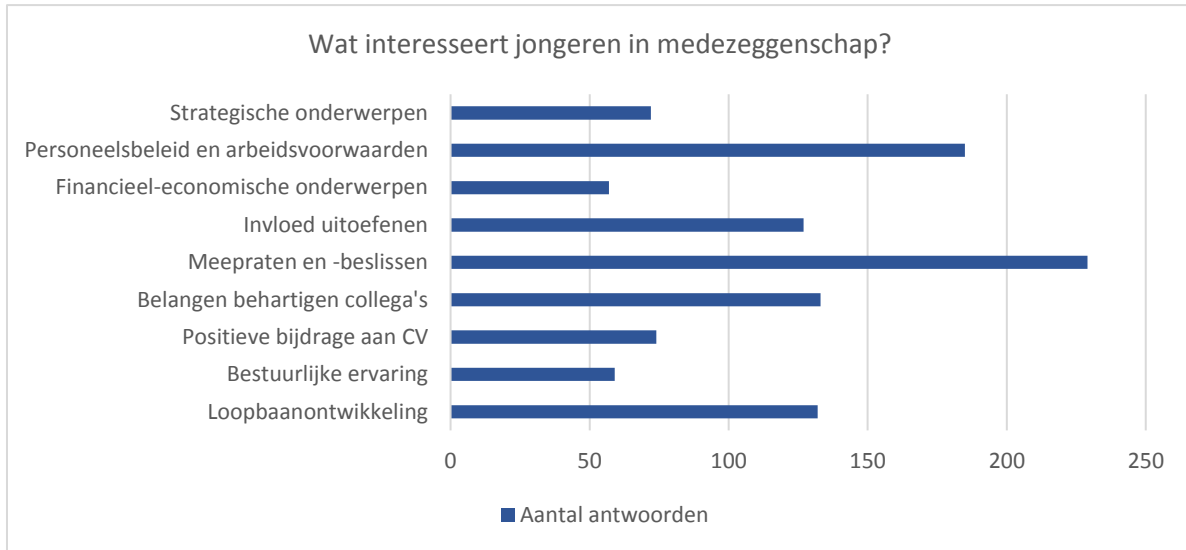
Als laatste is de open vraag 'Hoe betrekken jullie jongeren bij medezeggenschap?' gesteld. Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven. Naast het delen van de verslagen van vergaderingen wordt door de meeste OR'en en PVT's aangegeven dat zij medewerkers bereiken door middel van bijdragen in nieuwsbrieven, op informatieschermen of via achterban- en/of introductiebijeenkomsten. Daarnaast worden er ook persoonlijke gesprekken gevoerd en medewerkers worden persoonlijk benaderd. Deze OR'en en PVT's ondernemen geen activiteiten specifiek gericht op jongeren om hen te betrekken bij medezeggenschap.

Een aantal OR'en/PVT's:

- informeert jongeren wel actief over het actief kiesrecht; en/of
- heeft een jongere die lid is van de OR/PVT, die de communicatie met jongeren in zijn of haar portefeuille heeft; en/of
- sluit aan bij het jongeren netwerk binnen de organisatie; en/of
- heeft een open spreekuur.

Beweegredenen jongeren voor interesse in medezeggenschap

Aan de OR'en en PVT's is de vraag gesteld 'Wat interesseert jongeren volgens jullie in medezeggenschap?' In de antwoordmogelijkheden waren een aantal antwoorden opgenomen die men kon selecteren. Daarnaast was er ruimte voor eigen andere antwoorden. In Figuur 9 is een overzicht weergegeven van de antwoorden die OR'en en PVT's hebben ingevuld op de vooraf gegeven antwoordmogelijkheden en hoe vaak deze zijn gegeven.

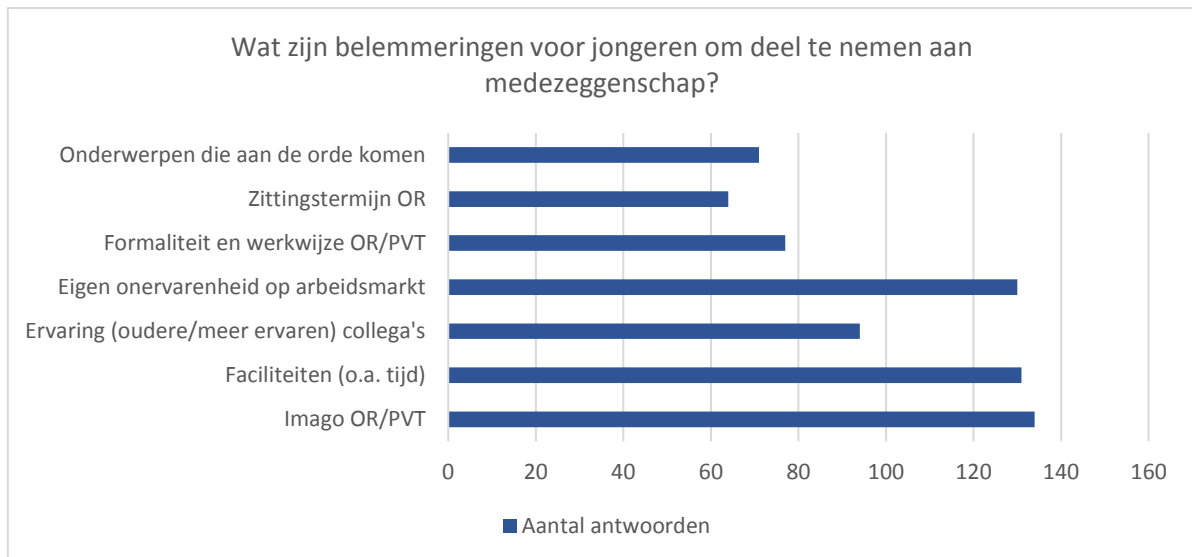
Figuur 9. Antwoorden interesses van jongeren in medezeggenschap

De OR'en en PVT's geven aan dat meepraten en -beslissen de belangrijkste reden voor jongeren is om geïnteresseerd te zijn in medezeggenschap. Andere belangrijke redenen zijn het behartigen van de belangen van collega's en het uitoefenen van invloed. Personeelsbeleid en arbeidsvoorwaarden zijn volgens de OR'en/PVT's de onderwerpen waar jongeren het meest in geïnteresseerd zijn. Daarnaast geven zij aan dat loopbaanontwikkeling en in mindere mate een positieve bijdrage aan het cv redenen zijn die jongeren interesseren in medezeggenschap.

Naast de vooraf gegeven antwoordmogelijkheden wordt aangegeven dat het jongeren interesseert om op een andere manier bezig te zijn met het werk als zij deelnemen aan medezeggenschap. Als laatste wordt het onderwerp 'duurzame inzetbaarheid medewerkers' aangedragen.

Belemmeringen voor deelname aan medezeggenschap bij jongeren

Om te onderzoeken wat jongeren volgens de OR'en/PVT's belemmert om deel te nemen aan medezeggenschap is de vraag 'Wat zijn volgens jullie belemmeringen voor jongeren om aan medezeggenschap deel te nemen?' gesteld. Bij deze vraag waren een aantal antwoordmogelijkheden gegeven. Daarnaast was er de mogelijkheid om andere antwoordopties te geven. Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk. In Figuur 10 is een overzicht weergegeven van de vooraf gegeven antwoordmogelijkheden en hoe vaak deze als antwoord zijn gegeven.

Figuur 10. Antwoorden belemmeringen deelname medezeggenschap

Een aanzienlijke belemmering voor jongeren om deel te nemen aan medezeggenschap volgens de OR'en/PVT's is het imago van de OR/PVT. Daarnaast zijn de faciliteiten (o.a. tijd) en de eigen onervarenheid op de arbeidsmarkt van de jongere belangrijke belemmeringen voor jongeren om deel te nemen aan medezeggenschap.

De zittingstermijn wordt door deze OR'en/PVT's als de minst grote als de minst grote belemmering gezien om deel te nemen aan medezeggenschap.

Naast de vooraf gegeven antwoordmogelijkheden worden door de OR'en/PVT's diverse andere belemmeringen genoemd, zoals:

- Onbekendheid bestaan van de OR;
- Jongeren willen weten wat zij toevoegen;
- Gebrek aan mogelijkheid om flexibel deel te nemen aan OR;
- Desinteresse;
- Veel leeswerk;
- Andere zaken zijn belangrijker en gaan voor;
- Aard van het contract;
- Bang voor de gevolgen/bang dat het carrièremogelijkheden in de weg staat;
- Druk om te presteren;
- Concurrentie OR met personeelsvereniging en jongeren netwerk, dat jongeren meer interesseert;
- Levensfase van de jongeren waarbij zij bezig zijn met het opbouwen van een privéleven naast werk;
- Te druk buiten het werk;
- Er is weinig aandacht aan medezeggenschap besteed in opleiding.

Wat is er nodig volgens de OR'en/PVT's?

De OR'en/PVT's dragen aanbevelingen aan op de volgende punten:

- Verbeteren imago OR/PVT;
- Aanpassen en/of moderniseren werkwijze OR;
- OR meer bekend maken binnen de organisatie;
- Jongeren laten weten dat hun stem wordt gehoord;
- Verbeteren faciliteiten;
- Zittingstermijn verkorten.

Een aantal van deze punten wordt hieronder toegelicht.

Verbeteren imago en bekendheid

Om meer jongeren te betrekken bij medezeggenschap is het volgens de OR'en/PVT's nodig dat het saaie en stoffige imago van de OR/PVT verdwijnt en de OR/PVT meer bekendheid te geven onder jongeren en op deze wijze hun interesse te wekken. Een punt dat bij bekendheid wordt genoemd is meer (informele) communicatie waarin wordt getoond wat de OR doet en bereikt.

Aanpassen en/of moderniseren werkwijze

Daarnaast wordt vaak genoemd dat de werkwijze van de OR/PVT aangepast of gemoderniseerd dient te worden om meer jongeren te kunnen trekken. Een punt dat hierbij wordt vermeld is dat, naast het aanpassen van de werkwijze van de OR, ook een aanpassing van de WOR nodig is, opdat die modernere werkvormen mogelijk zijn².

In dit kader zijn als voorbeelden van andere werkwijzen genoemd: minder vergaderen en het betrekken van jongeren in bijvoorbeeld commissies.

Het gebruik van social media en vlogs zijn genoemd als manieren om meer bekendheid te geven aan medezeggenschap onder jongeren.

Jongeren laten weten dat hun stem wordt gehoord

Ook wordt genoemd dat de OR aan jongeren dient te laten merken dat hun stem wordt gehoord en wat er met hun inbreng wordt gedaan. Het meer uitdragen van het belang van de OR richting jongeren draagt volgens de OR'en/PVT's ook bij aan meer betrokkenheid van jongeren.

Verbeteren faciliteiten

Een ander punt dat OR'en/PVT's aandragen, is dat het helpt als de organisatie faciliteert dat medewerkers genoeg tijd krijgen om het OR-werk te doen.

Een klein aantal OR'en/PVT's heeft geen idee wat zij kunnen doen om meer jongeren te betrekken.

Als laatste zijn er ook een aantal OR'en/PVT's die aangeven dat jongeren niet willen deelnemen aan medezeggenschap en/of zitting willen nemen in de OR. Ook geven zij aan dat er minder betrokkenheid van jongeren bij de organisatie is, doordat zij vaker 'jobhoppen'.

5.3 Vergelijking enquêtes

In beide enquêtes zijn soortgelijke vragen gesteld, om de gegeven antwoorden met elkaar te kunnen vergelijken.

Bekendheid OR/PVT bij jongeren

Na vergelijking van de resultaten van beide enquêtes valt op dat er verschil in beleving is bij jongeren enerzijds en OR'en/PVT's anderzijds over of jongeren bekend zijn met wat OR'en/PVT's doen en over hoe zij kunnen participeren in medezeggenschap. Ongeveer de helft van de jongeren geeft daarbij aan dat dit onbekend is bij jongeren, terwijl het overgrote deel van de OR'en en PVT's aangeeft dat het volgens hen voor jongeren bekend is wat zij doen en hoe jongeren kunnen participeren.

Beweegredenen jongeren voor interesse in medezeggenschap

Jongeren en OR'en geven allebei aan dat volgens hen het meepraten en -beslissen jongeren interesseert. Ook geven beiden aan dat jongeren onderwerpen als personeelsbeleid en arbeidsvoorwaarden interessant vinden. Jongeren geven echter aan dat hun interesse ook uitgaat naar strategische onderwerpen, terwijl de OR'en/PVT's aangeven dat volgens hen dat niet de onderwerpen zijn die jongeren erg

² Niet nader is gespecificeerd welke werkvormen op basis van de WOR niet mogelijk zouden zijn.

belangrijk vinden. Ook punten als bestuurlijke ervaring en een positieve bijdrage aan hun cv worden door jongeren als belangrijker gezien dan OR'en/PVT's aangeven.

Belemmeringen voor deelname aan medezeggenschap bij jongeren

De belemmeringen voor deelname aan medezeggenschap worden door zowel de jongeren als de OR'en/PVT's op gelijke wijze aangegeven. De belangrijkste belemmeringen zijn het imago van de OR/PVT, de eigen onervarenheid van de jongere op de arbeidsmarkt en de faciliteiten die worden geboden om deel te nemen aan medezeggenschap.

Door de OR'en/PVT's worden nog diverse andere belemmeringen aangedragen dan de gegeven antwoordmogelijkheden. Een aantal van deze belemmeringen – onbekendheid van de OR, jongeren willen weten wat de/hun toegevoegde waarde is, punten rondom werkwijze OR – worden ook door jongeren genoemd als verbeterpunten om meer jongeren te betrekken bij medezeggenschap. De overige punten worden door de jongeren niet genoemd.

Wat is er nodig volgens de OR'en/PVT's?

Zowel de jongeren als de OR'en/PVT's geven aan dat het nodig is om meer bekendheid te geven aan de OR onder jongeren. Bij het meer bekend maken van de OR is het van belang om te laten zien dat de stem van de jongere telt en wat zij kunnen bereiken en/of toevoegen in de OR.

Een ander punt dat zowel de jongeren als de OR'en/PVT's aangeven is dat de OR dient te verjongen en/of te moderniseren.

De OR'en/PVT's geven daarnaast nog aan dat de faciliteiten dienen te worden verbeterd en dat de zittingstermijn kan worden verkort om meer jongeren te betrekken. De jongeren noemen deze punten niet expliciet.

6. Conclusie

De resultaten uit beide enquêtes komen voor het grootste gedeelte overeen. Voornamelijk op het punt van de bekendheid van de OR/PVT en de wijze waarop jongeren kunnen participeren bestaat een verschil.

OR'en/PVT's geven diverse wijzen aan waarop zij communiceren naar hun achterban, inclusief jongeren, maar jongeren geven aan nog niet volledig bekend te zijn met de werkzaamheden van de OR/PVT.

Zowel de jongeren als de OR'en/PVT's geven aan dat het imago van de OR verbeterd dient te worden. Daarnaast geven beide doelgroepen aan dat de werkwijze van de OR gemoderniseerd en/of vernieuwd dient te worden om meer jongeren te betrekken. Hieruit kan voorzichtig worden geconcludeerd dat jongeren in het algemeen niet goed (genoeg) weten wat medezeggenschap inhoudt, wat de OR/PVT doet en hoe zij toegevoegde waarde kunnen leveren door betrokken te zijn bij medezeggenschap. Als jongeren wel een bepaald beeld hebben van de OR/PVT, is dat veelal niet volledig en/of correct en/of spreekt de werkwijze van de OR/PVT hen niet aan.

Den Haag, 27 november 2019